

OPETUSSUUNNITELMA 1.8.2019

Taiteen perusopetuksen musiikin yleinen oppimäärä

Laadittu Opetushallituksen päättämien taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden 2017 mukaan (OPH Määräykset ja ohjeet 2017:12a).

Tampereen kaupunki on hyväksynyt tämän opetussuunnitelman 13.6.2019.

Taiteen perusopetuksen musiikin yleinen oppimäärä

Sisällysluettelo

1. TOIMINTA-AJATUS	2
2. ARVOT, OPPIMISKÄSITYS, OPPIMISYMPÄRISTÖ JA TYÖTAVAT	3
2.1 Arvot	3
2.2 Oppimiskäsitys	4
2.3 Oppimisympäristöt	4
2.4 Työtavat	4
2.5 Suzuki-opetus	5
3. TOIMINTAKULTTUURI	5
4. OPETUKSEN RAKENNE JA LAAJUUS	6
Yhteiset opinnot	6
Teemaopinnot	6
5. OPETUKSEN TAVOITTEET JA SISÄLLÖT	7
5.1 Yleiset tavoitteet	7
5.2 Keskeiset sisällöt ja tavoitteet	7
5.3 Yhteisten opintojen opintokokonaisuudet, sisällöt ja laajuudet	8
Soittotaito 1 tai Laulutaito 1 (60 tuntia)	8
Soittotaito 2 tai Laulutaito 2 (60 tuntia)	8
Soittotaito 3 tai Laulutaito 3 (60 tuntia)	8
Soittotaito 4 tai Laulutaito 4 (60 tuntia)	9
Soittotaito 5 tai Laulutaito 5 (60 tuntia)	9
5.4 Teemaopintojen opintokokonaisuudet, sisällöt ja laajuudet	10
Yhteismusisointi 1 (20 tuntia)	10
Yhteismusisointi 2 (20 tuntia)	10
Yhteismusisointi 3 (20 tuntia)	11
Musiikin hahmotus 1 (40 tuntia)	11
Musiikin hahmotus 2 (40 tuntia)	11
Musiikin hahmotus 3 (40 tuntia)	12
Projektit (10–30 tuntia)	12
Oman taidon kehittäminen 1 (30 tuntia)	13
Oman taidon kehittäminen 2 (30 tuntia)	13
Oman taidon kehittäminen 3 (30 tuntia)	14
6. OPPIMISEN ARVIOINTI	14
7. OPPILAAXI OTTAMINEN JA OPPIMÄÄRÄN YKSILÖLLISTÄMINEN	14
7.1 Oppilaaksi ottaminen	14
7.2 Oppimäärän yksilöllistäminen	15
8. TODISTUKSEN SISÄLTÖ	15

1. TOIMINTA-AJATUS

Pirkanmaan musiikkiopisto on Tampereen NMKY ry:n (YMCA Tampere) ylläpitämä alueellinen musiikkioppilaitos, joka antaa taiteen perusopetuksen musiikin yleisen ja laajan oppimäärän mukaista opetusta. Tämä opetussuunnitelma koskee yleisen oppimäärän opetusta. Tarjoamme seutukunnan väestölle mahdollisuuden elinikäisen musiikkiharrastuksen aloittamiseen ja syventämiseen.

Opetuksemme on laadukasta, monipuolista ja elämyksellistä. Pirkanmaan musiikkiopistossa oppilas on keskiössä. Musiikin harrastaminen rikastuttaa arkea ja luo edellytyksiä kokonaisvaltaiseen taiteista nauttimiseen. Tuemme oppilaan luovuuden ja kykyjen kehittämistä sekä autamme jokaista luomaan omannäköisen, elinikäisen ja positiivisen musiikkisuhteen.

Taiteen perusopetusta ohjaavat opetushallituksen laatimat taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelmien perusteet. Opetussuunnitelmien perusteissa (2017) kuvataan taiteen perusopetuksen tehtävää:

Taiteen perusopetus on ensisijaisesti lapsille ja nuorille tarkoitettua tavoitteellista ja tasolta toiselle etenevää eri taiteenalojen opetusta. Taiteen perusopetuksen tehtävänä on tarjota oppilaille mahdollisuuksia opiskella taidetta pitkäjänteisesti, päämäärätietoisesti ja omien kiinnostuksen kohteiden suuntaisesti. Opetuksella edistetään taidesuhteen kehittymistä ja elinikäistä taiteen harrastamista. Opetus kehittää taiteenalalle ominaista osaamista ja antaa valmiuksia hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkeasteen koulutukseen.

Taiteen perusopetuksen tehtävänä on rakentaa kestävää tulevaisuutta taiteen keinoin. Opetus perustuu moniarvoiselle ja uudistuvalla kulttuuriperinnölle. Taiteenalan opetuksessa vahvistetaan oppilaan omaehtoisen ilmaisun, tulkinnan ja arvottamisen taitoja. Opinnot tukevat oppilaiden luovan ajattelun ja osallisuuden kehittymistä. Taiteen perusopetus vahvistaa oppilaiden identiteettien rakentumista ja kulttuurisen lukutaidon kehittymistä.

Taiteen perusopetus luo edellytyksiä taiteen ja taidekasvatuksen kehittämiseksi Suomessa. Taiteen perusopetuksen tehtävää toteutetaan yhteistyössä muiden taidekasvatusta antavien oppilaitosten ja tahojen kanssa paikallisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti.

Musiikin osalta tehtävää tarkennetaan vielä seuraavasti:

Musiikin yleisen oppimäärän taiteen perusopetuksen tehtävänä on luoda edellytykset hyvän musiikkisuhteen syntymiselle ja musiikin elämänikäiselle harrastamiselle. Tavoitteena on tukea oppilaan omaehtoista musiikin harrastamista. Opiskelussa korostuvat musiikin harrastamisen ja yhteismusisoinnin ilo sekä oppilaan vapaus toteuttaa itseään oman musiikin tekemisen ja kokemisen kautta.

Oppilasta kannustetaan esteettisen ja luovan ajattelun sekä sosiaalisten taitojen kehittämiseen. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaan lähtökohdat ja kiinnostuksen kohteet sekä tuetaan oppilaiden myönteisen minäkuvan ja terveen itsetunnon kehittymistä. Opintojen edetessä oppilas oppii tunnistamaan musiikilliset vahvuutensa ja löytää omat tapansa musiikin harrastamiseen. Oma musiikkiharrastus asettuu osaksi elävää ja toimivaa musiikkikulttuuria sekä koko taiteiden kenttää.

Pirkanmaan musiikkiopiston yleisessä oppimäärässä taiteen perusopetuksen tehtävä toteutuu hyvin. Työskentelemme oppilaiden kanssa tavoitteellisesti ja pitkäjänteisesti ja hyödynnämme opetuksessamme monipuolisesti erilaisia työskentelytapoja ja opetusmenetelmiä. Pidämme tärkeänä opetushenkilöstön osaamista ja jatkuvaa kouluttautumista laadukkaana opetuksen ylläpitämiseksi.

2. ARVOT, OPPIMISKÄSITYS, OPPIMISYMPÄRISTÖ JA TYÖTAVAT

2.1 Arvot

Oppijalähtöisyys

Oppijalähtöisyys tarkoittaa, että pyrimme ajattelemaan oppilaan parasta mahdollisimman laaja-alaisesti. Kaikissa tilanteissa emme toteuta vain oppilaan toiveita, vaan pyrimme myös näkemään, mikä on oppilaan kannalta paras ratkaisu pitkällä aikavälillä. Uskomme, että jokaista voidaan opettaa ja jokainen voi oppia musiikkia.

Kohtelemme oppilasta aina yksilönä eikä vain ryhmän osana tai musiikkiopiston järjestelmän toteuttajana. Musiikkiopisto on oppilasta eikä oppilas musiikkiopistoa varten.

Musisoinnin ilo ja pitkäjänteisyys

Syvin ilo ja rakkaus musiikkiin syntyy, kun oppilas oppii nauttimaan ponnistelujensa ja pitkäjänteisen harjoittelunsa tuloksista. Ahkera harjoittelu johtaa osaamiseen. Oppimisessa voi olla suuriakin eroja yksilöiden välillä, mutta kaikki saavat kokea musisoinnin iloa. Iloisia musikanteja syntyy, kun oppilaat saavat musisoida monenlaisissa tilanteissa ja myös yhdessä toisten kanssa. Opetuksessa korostuu kehittyminen positiivisen palautteen kautta ja soittamisen ilo. Opiskelun kulmakivet ovat oppilas itse, musiikki ja musiikkiopisto henkilökuntineen. Pitkäjänteisyyteen kasvattamisessa on myös huoltajien rooli keskeinen.

Inhimillisuus ja suvaitsevaisuus

Pirkanmaan musiikkiopiston opetuksen lähtökohtana on ihmiskäsitys, jonka mukaan jokainen ihminen on arvokas omana itsenään. Kunnioitamme jokaisen ainutlaatuisuutta ja kulttuurillista taustaa. Vuorovaikutus musiikkiopiston oppilaiden, heidän huoltajiensa ja henkilökunnan välillä luo välittömän ilmapiirin ja on tärkeä tekijä kannustavan ja turvallisen oppimisympäristön rakentumisessa.

Kestävä kehitys

Vaikka elämmekin tässä ja nyt, tekemme ja ratkaisumme vaikuttavat siihen, millaisen maailman jätämme jälkipolvillemme. Musiikkiopistolla on tärkeä rooli myös kestävä

kehityksen elämäntapaan kasvattamisessa. Pyrimme siihen, että oppilaat, henkilöstö, huoltajat ja musiikkiopiston sidosryhmät ymmärtävät musiikin itsessään olevan tärkeä, ihmisyyttä palveleva arvo. Siksi laadukkaalla musiikin opetuksella luodaan pohjaa sosiaalisesti ja kulttuurillisesti kestäväälle tulevaisuudelle.

2.2 Oppimiskäsitys

Soittamaan oppiminen on pitkäjänteinen ja kokonaisvaltainen prosessi, jossa oppilaalla itsellään on aktiivinen rooli. Häntä kannustetaan havainnoimaan omaa oppimistaan sekä asettamaan itselleen tavoitteita ja kehittämään työskentelytapojaan. Oppilasta ohjataan ymmärtämään omaa oppimistaan, jotta hän löytää polun kohti tavoitteitaan.

Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista. Oppiminen ei kuitenkaan etene suoraviivaisesti, vaan siihen kuuluvat luonnollisena osana myös erehtymiset ja epäonnistumiset.

Oppiminen on vuorovaikutteista: opettaja, huoltaja ja muut oppilaat ovat mukana prosessissa. Opettajan tehtävänä on vahvistaa oppilaan kiinnostusta ja motivaatiota musiikin opiskeluun sekä kannustaa oppilasta asettamaan itselleen tavoitteita. Opettaja–oppilas-suhteen rinnalla yhtä tärkeää on oppiminen yhdessä toisten oppilaiden kanssa. Oivallukset ja inspiiraatio – ja siten edellytykset syvenevälle musiikkisuhteelle – syntyvät usein oppilaiden yhteisissä tilanteissa.

2.3 Oppimisympäristöt

Oppimisympäristö on laaja kokonaisuus. Se käsittää kaikki tilat ja tilanteet, joissa oppilas on musiikin kanssa tekemisissä. Järjestämme konsertteja myös muissa kuin omissa opetustiloissamme ja tuomme kulttuuria eri paikkoihin ja tapahtumiin.

Fyysisen oppimisympäristön muodostavat musiikkiopiston tilat ja työskentelyvälineet. Pirkanmaan musiikkiopiston opetustilat sijaitsevat usean kunnan alueella monissa eri tiloissa. Pyrimme kehittämään ja parantamaan oppimisympäristöjä mahdollisimman inspiroiviksi ja kannustaviksi. Kehitystyötä tehdään yhdessä toiminta-alueen kuntien ja taiteen perusopetuksen muiden toimijoiden kanssa.

2.4 Työtavat

Opetuksen runko on viikoittaisessa toiminnassa, joka on suurimmalla osalla oppilaita valitun instrumentin (soitin tai laulu) opiskelua yksilö- tai ryhmäopetuksessa. Näiden tilalla tai rinnalla voi olla myös yhdessä musisoimista ja musiikin hahmotusaineiden opiskelua.

Instrumenttiopetus pohjautuu mestari–kisälli-perinteeseen, jolla on musiikkikoulutuksessa tulevaisuudessakin keskeinen rooli. Laadukkaalla yksilöopetuksella taataan muusikon taitojen välittyminen sukupolvelta toiselle, ja siten musiikkielämän tulevaisuus. Musisointi on kuitenkin mitä suurimmassa määrin myös yhteisöllistä toimintaa. Emme musisoi vain itsellemme, vaan myös toisille ja toisten kanssa. Musiikkia opitaan luontevasti myös yhdessä toisten oppilaiden kanssa. Yhdessä oppiminen on hauskaa ja sen kautta voi saada hyviä ystäviä koko elämän

ajaksi. Pyrimme luovasti kehittämään uusia yhdessäoppimisen muotoja perinteisen yksilöopetuksen rinnalle.

2.5 Suzuki-opetus

Oppilas voi hakea Suzuki-opetukseen, joka on japanilaisen viulisti ja mestariopettaja tri Shinichi Suzukin kehittämä menetelmä. Suzukin filosofiana on, että jokainen lapsi voi oppia soittamaan samalla tavalla kuin hän oppii puhumaan äidinkieltään.

Suzuki-opetus alkaa musiikillisen korvan kehittämisestä, toistamisesta ja mallioppimisesta. Opetuksessa ei alussa käytetä nuotteja, vaan keskitytään kuuntelemiseen ja hyvään soittotekniikkaan, joka tuntuu oppilaasta luonnolliselta. Oppimisen apuna ovat opettaja, huoltajat ja kotona kuunneltava äänite. Nuotinlukutaitoon edetään myöhemmin. Suzuki-opetuksen voi aloittaa jo varhain, jolloin lasten huoltajat ovat etenkin alkuvaiheessa tiiviisti mukana opetuksessa. Huoltajat auttavat kotiharjoittelussa ja myös heille opetetaan soittotaidon alkeet sekä hyvä ergonomia. Oppilaan soitonopiskelu on lapsen, opettajan ja huoltajien yhteistyötä. Kotiharjoittelu on todella tärkeässä roolissa: soittotunnilla saa apua ja ohjausta hyviin työtapoihin, mutta varsinainen oppiminen tapahtuu kuitenkin toistojen kautta kotona.

Yhteismusisointi aloitetaan hyvin varhaisessa vaiheessa. Oppilaat myös esiintyvät paljon alusta alkaen ja konserttitilanteista luodaan heille mahdollisimman positiivisia ja kannustavia. Kaikilla on mahdollisuus päästä esiintymään ja myös ujompiä soittajia tai laulajia rohkaistaan esiintymisiin. Konserteissa on mahdollisuus esiintyä yksin tai ryhmän jäsenenä. Konserttikäyttäytymistä opetetaan osana kulttuurikasvatuksen työtämme.

3. TOIMINTAKULTTUURI

Avain Pirkanmaan musiikkiopiston menestykselle toiminnalle on sen jatkuva kehittäminen. Arvioimme säännöllisesti päivittäistä toimintaamme, sen toteutusta ja toimintakulttuuriamme kokonaisuudessaan. Havaittuihin epäkohtiin puutomme mahdollisimman nopeasti. Myös opetussuunnitelmamme elää ja muuttuu tarvittaessa säännöllisen arvioinnin pohjalta.

Yleisessä oppimäärässä on tavoitteena luoda oppimista ja kestävää hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria, mikä edellyttää aitoa kohtaamista sekä välittävää ja kunnioittavaa vuorovaikutusta. Lähtökohtana on oppilaiden ja huoltajien kokemus osallisuudesta, joka syntyy yhdessä toimimisesta ja kaikkien ottamisesta mukaan toimintaan. Kannustavassa toimintakulttuurissa hyväksytään myös oppiminen epäonnistumisten kautta. Arjen valinnoissa ja toiminnassa otetaan huomioon kestävä elämäntapa ja kulttuurinen monimuotoisuus. Yhteinen toimintakulttuuri ohjaa myös taiteenalaan liittyvien, oikeudellisesti suojeltujen etujen, kuten sananvapauden, yksityisyyden suojan ja tekijänoikeuksien tuntemiseen.

Työyhteisössämme on erilaisia ihmisiä. Henkilöstöä kannustetaan erilaisten näkemysten esille tuomiseen ja asioiden yhdessä kehittämiseen. Opettajilla on vapaus omiin pedagogisiin ratkaisuihinsa. Kun opettajat keskustelevat näkemyksistään ja tutustuvat toistensa työtapoihin, toimii musiikkiopisto työyhteisönä oppivan organisaation tavoin. Tällöin koko henkilöstö toteuttaa työssään elinikäisen

oppimisen periaatetta. Vireä ja toimintojaan jatkuvasti kehittävä musiikkiopisto antaa henkilöstölleen mahdollisuuden kehittyä työssään ja oppia uutta. On tärkeää oivaltaa, että oppiminen on työtä ja työ on oppimista. Onnistumisten ja epäonnistumisten kautta opitaan ja se edesauttaa toiminnan kehittymistä.

Toimintakulttuuri tulee näkyväksi kaikessa toiminnassamme ja sen kehittämisessä. Toimintakulttuuri korostaa jokaisen oppilaan hyväksymistä yksilönä ja yhteisön jäsenenä. Opetustilanteissa korostuu oppilaan kannustaminen ja kehittäminen positiivisen palautteen kautta. Mitä nuorempi oppilas on kyseessä, sen tärkeämpää on huoltajien osallistuminen harrastukseen. Huoltajat saattavat olla nuorimpien oppilaiden tunteilla läsnä ja auttavat kotiharjoittelussa. Tällöin myös lapsen kodista tulee osa yhteisöä.

Avoin vuorovaikutus sekä palautteen saaminen oppilailta, heidän perheiltään ja opiston henkilökunnalta on toimintamme kehittämisessä keskeistä. Käytämme ajanmukaisia opetusvälineitä ja -tapoja sekä seuraamme alan pedagogista ja musiikillista kehitystä. Kaikki tämä yhdessä perinteen tuntemisen ja vaalimisen kanssa tekee Pirkanmaan musiikkiopistosta jatkuvasti kehittyvän oppimisympäristön, jossa opiskellaan musiikkia monipuolisesti ja hyvässä hengessä.

4. OPETUKSEN RAKENNE JA LAAJUUS

Yleisen oppimäärän laajuus on 500 tuntia, joka jakautuu yhteisiin opintoihin (300 tuntia) ja teemaopintoihin (200 tuntia). Yhteisten opintojen tarkoituksena on musiikin perustaitojen hankkiminen. Teemaopintojen tarkoituksena on yhteisissä opinnoissa hankittujen taitojen laajentaminen.

Yhteiset opinnot

kertyvät oppilaan valitseman instrumentin viikoittaisista yksilö- tai ryhmäopetuksen tunneista. Yhteiset opinnot koostuvat viidestä opintokokonaisuudesta, jotka opiskellaan järjestyksessä 1–5.

Teemaopinnot

opiskellaan yhteisten opintojen lisäksi ja niitä voi opiskella rinnakkain yhteisten opintojen aikana tai niiden jälkeen. Teemaopinnot kootaan vaihtoehtoisista opintokokonaisuuksista oppilaan kiinnostuksen mukaan. Teemaopinnot ovat suurimmaksi osaksi ryhmäopintoja.

Oppilaalle annetaan taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän päättötodistus sen jälkeen, kun hän on suorittanut sekä yhteiset opinnot että teemaopinnot.

5. OPETUKSEN TAVOITTEET JA SISÄLLÖT

5.1 Yleiset tavoitteet

Musiikkiharrastuksen tarkoituksena on avata lapsille ja nuorille uusia mahdollisuuksia kokea ja ymmärtää musiikkia ja sitä ympäröivää kulttuuria. Tavoitteena on kehittää oppilaiden luovuutta, sosiaalisia taitoja sekä ohjata heitä itsearviointiin – ei pelkästään soittamisessa, vaan elämän eri alueilla. Opiskelussa luodaan perustaa emotionaaliselle, esteettiselle ja eettiselle kasvulle sekä annetaan edellytyksiä elinikäiseen taiteiden harrastamiseen. Muita keskeisiä tavoitteita ovat oppilaan luovan ajattelun ja toiminnan tukeminen, oppilaan aisti- ja tunneherkkyyden vahvistaminen sekä opiskelu- ja vuorovaikutustaitojen kehittyminen. Lisäksi tavoitteena on kehittää eri kulttuurien ymmärtämistä ja tulkitsemista.

Opiskelussa keskeistä on musiikin harrastaminen ja sen tuoma ilo sekä halu, taito, uteliaisuus ja uskallus tulkita musiikkia sekä oppilaan vapaus toteuttaa itseään oman kokemisen ja tekemisen kautta.

Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset erot. Oppilaan kehittymistä tuetaan hänen omista lähtökohdistaan. Tavoitteena on ohjata oppilasta keskittyneeseen, määrätietoiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn.

Jokaisen omalle luovuudelle ja persoonalliselle ilmaisulle annetaan tilaa, mikä vaikuttaa myönteisesti opiskelumotivaatioon. Opiskeluiden edetessä oppilasta ohjataan ottamaan yhä enemmän vastuuta omasta oppimisestaan. Hän asettaa harrastukselleen omia tavoitteitaan ja kehittää juuri itseään kiinnostavia musisoinnin taitoja ja osa-alueita. Henkilökohtaisen työskentelyn lisäksi painotamme vuorovaikutusta ja yhteistyötä toisten oppilaiden kanssa.

Oppiminen perustuu tekemällä oppimiseen, suunnitelmallisuuteen sekä kykyyn arvioida omaa oppimista. Oppilaita kannustetaan musisoimaan yhdessä sekä esiintymään yksilöinä ja erilaisissa kokoonpanoissa.

Oppilaita rohkaistaan osallistumaan aktiivisesti kulttuurielämäänsä niin musiikin kuin taiteen laajemminkin tuottajana ja kuulijana.

5.2 Keskeiset sisällöt ja tavoitteet

Yhteisten opintojen keskeisenä sisältönä ovat musisoinnin perustaitojen harjoittelu ja musiikin hahmotuskyvyn kehittäminen. Opinnoissa tutustutaan erilaisiin musiikin lajeihin ja niiden perusohjelmistoon soittaen, laulaen ja kuunnellen. Opetukseen sisältyy myös tutustumista muiden taiteenalojen ilmaisukeinoihin.

Teemaopintojen keskeisenä sisältönä ovat musiikillisten taitojen monipuolinen harjoittelu. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Opinnoissa syvennetään musiikin lajien ja muiden taiteenalojen ilmaisukeinojen tuntemusta.

Tavoitealueet ovat soittaminen ja laulaminen, esittäminen ja ilmaiseminen, kuunteleminen ja musiikin hahmottaminen sekä taiteidenvälinen osaaminen.

5.3 Yhteisten opintojen opintokokonaisuudet, sisällöt ja laajuudet

Soittotaito 1 tai Laulutaito 1 (60 tuntia)

Tavoitteet:

- tutustuttaa oppilas valitsemaansa instrumenttiin tai lauluun
- ohjata oppilasta harjoittelemaan soittamisen, laulamisen ja yhteismusisoinnin perustaitoja
- ohjata oppilasta omaksumaan hyviä harjoittelutapoja ja harjoittelemaan säännöllisesti
- tarjota oppilaalle tilaisuuksia esiintymisen harjoitteluun
- ohjata oppilasta kuuntelemaan musisointiaan ja hahmottamaan musiikkia kuulonvaraisesti.

Sisällöt:

- oppilas harjoittelee löytämään oikean soitto- tai lauluasennon
- oppilas opettelee musiikin perustaitoja: pulssia, yksinkertaisia rytmejä ja melodioita ja musiikin kuulonvaraista hahmottamista
- oppilas ja huoltaja yhdessä opettelevat säännöllistä kotiharjoittelua
- oppilas harjoittelee esiintymistä
- oppilas oppii kuuntelemaan omaa soittoaan tai lauluaan.

Soittotaito 2 tai Laulutaito 2 (60 tuntia)

Tavoitteet:

- jatkaa edeltävän opintokokonaisuuden tavoitteiden mukaisten taitojen kehittämistä
- ohjata oppilasta musiikin merkitsemistapojen ymmärtämiseen ja lukemiseen
- ohjata oppilasta musiikilliseen ilmaisuun
- rohkaista oppilasta tuottamaan omia musiikillisiä ideoita ja ratkaisuja.

Sisällöt:

- oppilasta kannustetaan pitämään oikea soitto- tai lauluasento
- oppilas harjoittelee perustaitoja
- oppilasta kannustetaan monipuoliseen kotiharjoitteluun
- oppilasta harjoitetaan musisoimaan yhdessä ja yksin
- oppilas alkaa opetella rytmien ja sävelien lukemista
- oppilas ja opettaja kiinnittävät huomiota musiikilliseen ilmaisuun.

Soittotaito 3 tai Laulutaito 3 (60 tuntia)

Tavoitteet:

- jatkaa edeltävien opintokokonaisuuksien tavoitteiden mukaisten taitojen kehittämistä
- ohjata oppilasta toteuttamaan oma osuutensa osana musiikillista kokonaisuutta

- tarjota oppilaalle tilaisuuksia toiseen taiteenalaan ja sen ilmaisukeinoihin tutustumiseen.

Sisällöt:

- oppilas jatkaa soiton tai laulun perustaitojen opettelua
- oppilas jatkaa nuotinluvun opettelua
- oppilas oppii toimimaan yhtyeen tai ryhmän jäsenenä
- oppilas tutustuu myös muihin taiteenaloihin.

Soittotaito 4 tai Laulutaito 4 (60 tuntia)

Tavoitteet:

- syvennetään aikaisemmissa opintokokonaisuuksissa opittuja soitto- tai laulutaitoja
- opastaa oppilasta havainnoimaan myös muiden oppilaiden musisointia
- kannustaa oppilasta kuuntelemaan musiikkia monipuolisesti.

Sisällöt:

- oppilas jatkaa soiton tai laulun perustaitojen opettelua
- oppilas jatkaa nuotinluvun opettelua
- oppilas osaa tehdä kuullun perusteella havaintoja musiikista
- oppilasta ohjataan kuuntelemaan musiikkia monipuolisesti
- oppilas harjoittelee pidemmän kokonaisuuden valmistelemista.

Soittotaito 5 tai Laulutaito 5 (60 tuntia)

Tavoitteet:

- syvennetään aikaisemmissa opintokokonaisuuksissa opittuja soitto- tai laulutaitoja

Sisällöt:

- oppilas syventää soiton tai laulun perustaitojaan
- oppilas syventää nuotinluvun osaamistaan
- oppilasta kannustetaan esittämään pidempi kokonaisuus yksin tai ryhmässä.

5.4 Teemaopintojen opintokokonaisuudet, sisällöt ja laajuudet

Teemaopintoja valitaan opintokokonaisuuksista yhteensä 200 tuntia oppilaan kiinnostuksen mukaan.

Yhteismusisointi 1 (20 tuntia)

Tavoitteet:

- ohjata oppilasta toimimaan ryhmän jäsenenä
- ohjata oppilasta kehittämään yhteismusisoinnin taitoja
- ohjata oppilasta esiintymään erilaisissa tilanteissa ja kokoonpanoissa
- tarjota oppilaalle tilaisuuksia luovaan tekemiseen.

Sisällöt:

- oppilas harjoittelee toimimaan ryhmässä
- oppilas harjoittelee soittamaan yhdessä muiden oppilaiden kanssa
- oppilaalle tarjotaan esiintymismahdollisuuksia oppitunneilla ja oppituntien ulkopuolella erilaisissa konserteissa yksin tai yhdessä muiden kanssa
- oppilas käyttää luovuuttaansa oppitunneilla.

Yhteismusisointi 2 (20 tuntia)

Tavoitteet:

- ohjata oppilasta kehittämään edelleen yhteismusisoinnin taitoja
- ohjata oppilasta kuulonsuojeluun oppitunneilla
- ohjata oppilasta esiintymään erilaisissa tilanteissa ja kokoonpanoissa
- ohjata oppilasta improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen
- ohjata oppilasta kuuntelemaan omaa musisointiaan myös osana musiikillista kokonaisuutta
- opastaa oppilasta hahmottamaan ja jäsentämään musiikkia kuulonvaraisesti
- tarjota oppilaalle tilaisuuksia luovaan tekemiseen.

Sisällöt:

- oppilas kehittää yhteismusisointitaitojaan
- oppilas oppii kiinnittämään huomiota kuulonsuojeluun myös oppitunneilla
- oppilaalle tarjotaan erilaisia esiintymismahdollisuuksia
- oppilas tutustuu improvisointiin
- oppilas harjoittelee kuuntelemaan omaa musisointiaan myös osana yhtyettä
- oppilas harjoittelee hahmottamaan ja jäsentämään musiikkia kuulonvaraisesti
- oppilasta rohkaistaan käyttämään omaa luovuuttansa.

Yhteismusisointi 3 (20 tuntia)

Tavoitteet:

- ohjata oppilasta kehittämään edelleen yhteismusisoinnin taitoja
- ohjata oppilasta kuulonsuojeluun myös muissa ympäristöissä
- ohjata oppilasta esiintymään erilaisissa tilanteissa ja kokoonpanoissa
- ohjata oppilasta improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen
- ohjata oppilasta kuuntelemaan omaa musisointiaan myös osana musiikillista kokonaisuutta
- opastaa oppilasta hahmottamaan ja jäsentämään musiikkia kuulonvaraisesti
- tarjota oppilaalle tilaisuuksia luovaan tekemiseen ja taiteidenväliseen työskentelyyn.

Sisällöt:

- oppilas kehittää edelleen yhteismusisoinnin taitojaan
- oppilas oppii kiinnittämään huomiota kuulonsuojeluun myös muissa ympäristöissä
- oppilaalle tarjotaan erilaisia esiintymismahdollisuuksia
- oppilas harjoittelee kuuntelemaan omaa musisointiaan osana musiikillista kokonaisuutta
- oppilas harjoittelee hahmottamaan ja jäsentämään musiikkia kuulonvaraisesti
- oppilas tutustuu taiteidenväliseen työskentelyyn.

Musiikin hahmotus 1 (40 tuntia)

Tavoitteet:

- tutustuttaa oppilas musiikin peruskäsitteisiin ja hahmottamiseen rytmin, sävelnimien ja yksinkertaisten sointujen osalta
- ohjata oppilasta käyttämään musiikin hahmottamistaitojaan musisointinsa tukena
- opastaa oppilasta hahmottamaan ja jäsentämään musiikkia kuulonvaraisesti.

Sisällöt:

- oppilas opettelee keskeisimmät sävelnimet, rytmit ja musiikin hahmottamisen alkeet
- oppilasta ohjataan käyttämään musiikin hahmottamistaitojaan soittamisen tai laulamisen tukena
- oppilas opettelee hahmottamaan ja jäsentämään musiikkia kuulonvaraisesti.

Musiikin hahmotus 2 (40 tuntia)

Tavoitteet:

- ohjata oppilasta käyttämään musiikin hahmottamistaitojaan enemmän musisointinsa tukena
- ohjata oppilasta improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen
- tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi ja motivoituneeksi musiikin kuuntelijaksi

- opastaa oppilasta hahmottamaan ja jäsentämään musiikkia kuulonvaraisesti
- tarjota oppilaalle tilaisuuksia luovaan tekemiseen ja taiteidenväliseen työskentelyyn.

Sisällöt:

- oppilasta ohjataan käyttämään musiikin hahmottamistaitojaan enemmän soittamisen tai laulamisen tukena
- oppilas oppii lisää musiikin hahmottamisen työkaluja
- oppilas tutustuu sovittamiseen ja säveltämiseen
- oppilas saa ohjausta aktiiviseksi ja motivoituneeksi musiikin kuuntelijaksi
- oppilas opettelee hahmottamaan ja jäsentämään musiikkia kuulonvaraisesti
- oppilas saa tilaisuuksia luovaan tekemiseen ja taiteidenväliseen työskentelyyn.

Musiikin hahmotus 3 (40 tuntia)

Tavoitteet:

- ohjata oppilasta käyttämään aktiivisesti musiikin hahmottamistaitojaan musisointinsa tukena
- tutustuttaa oppilasta enemmän harmonian tunnistamiseen ja kirjoittamiseen
- ohjata oppilasta improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen
- tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi ja motivoituneeksi musiikin kuuntelijaksi
- opastaa oppilasta hahmottamaan ja jäsentämään musiikkia kuulonvaraisesti
- tarjota oppilaalle tilaisuuksia luovaan tekemiseen ja taiteidenväliseen työskentelyyn.

Sisällöt:

- oppilasta ohjataan käyttämään musiikin hahmottamistaitojaan enemmän soittamisen tai laulamisen tukena
- oppilas oppii tavanomaisimpia sointukulkuja, kadensseja ja sointukäännöksiä
- oppilas tutustuu sovittamiseen ja säveltämiseen
- oppilas opettelee hahmottamaan ja jäsentämään musiikkia kuulonvaraisesti
- oppilas saa tilaisuuksia luovaan tekemiseen ja taiteidenväliseen työskentelyyn.

Projektit (10–30 tuntia)

Projekti voi olla isompi kokonaisuus, kuten lastenoopperan, musiikinäytelmän tai tietyn musiikkityylin mukaisen esityksen valmistaminen. Projekti voi olla myös pienempi kokonaisuus, kuten oman soolokonsertin valmistaminen.

Tavoitteet:

- ohjata oppilasta improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen
- tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi ja motivoituneeksi musiikin kuuntelijaksi

- tarjota oppilaalle tilaisuuksia luovaan tekemiseen ja taiteidenväliseen työskentelyyn.

Sisällöt:

- oppilas tutustuu projektin luonteen mukaisesti improvisointiin, sovittamiseen, säveltämiseen tai yhdessä opettajan kanssa valitun musiikkilajin erityispiirteisiin
- oppilas saa ohjausta aktiiviseksi ja motivoituneeksi musiikin kuuntelijaksi
- oppilas saa tilaisuuksia luovaan tekemiseen ja taiteidenväliseen työskentelyyn.

Oman taidon kehittäminen 1 (30 tuntia)

Tavoitteet:

- ohjata oppilasta kehittämään instrumentti- ja yhteismusisointitaitojaan hänen kiinnostuksensa mukaisesti
- tukea oppilaan säännöllistä harjoittelua
- ohjata oppilasta esiintymään erilaisissa tilanteissa ja kokoonpanoissa
- ohjata oppilasta elävään musiikilliseen ilmaisuun
- tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi ja motivoituneeksi musiikin kuuntelijaksi.

Sisällöt:

- oppilas kehittää instrumentti- ja yhteismusisointitaitojaan oman kiinnostuksensa mukaisesti
- oppilas saa ohjeita säännölliseen harjoitteluun
- oppilas saa esiintymiskokemusta
- oppilas harjoittelee musiikillisen ilmaisun keinoja
- oppilasta ohjataan aktiiviseksi ja motivoituneeksi musiikin kuuntelijaksi.

Oman taidon kehittäminen 2 (30 tuntia)

Tavoitteet:

- ohjata oppilasta kehittämään instrumentti- ja yhteismusisointitaitojaan hänen kiinnostuksensa mukaisesti
- tukea edelleen oppilaan säännöllistä harjoittelua
- ohjata oppilasta esiintymään erilaisissa tilanteissa ja kokoonpanoissa
- ohjata oppilasta elävään musiikilliseen ilmaisuun
- tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi ja motivoituneeksi musiikin kuuntelijaksi.

Sisällöt:

- oppilas syventää instrumentti- ja yhteismusisointitaitojaan oman kiinnostuksensa mukaisesti
- oppilas saa ohjeita säännölliseen harjoitteluun
- oppilas saa esiintymiskokemusta
- oppilas vahvistaa musiikillisen ilmaisun keinoja
- oppilasta ohjataan aktiiviseksi ja motivoituneeksi musiikin kuuntelijaksi.

Oman taidon kehittäminen 3 (30 tuntia)

Tavoitteet:

- ohjata oppilasta kehittämään instrumentti- ja yhteismusisointitaitojaan hänen kiinnostuksensa mukaisesti
- tukea edelleen oppilaan säännöllistä harjoittelua
- ohjata oppilasta esiintymään erilaisissa tilanteissa ja kokoonpanoissa
- ohjata oppilasta elävään musiikilliseen ilmaisuun
- tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi ja motivoituneeksi musiikin kuuntelijaksi
- tarjota oppilaalle tilaisuuksia luovaan tekemiseen ja taiteidenväliseen työskentelyyn.

Sisällöt:

- oppilas syventää osaamistaan edellä mainituilla osa-alueilla
- oppilas saa tilaisuuksia luovaan tekemiseen ja taiteidenväliseen työskentelyyn.

6. OPPIMISEN ARVIOINTI

Arvioinnin tehtävänä on tukea oppilaan edistymistä opinnoissa. Arviointi on kannustavaa ja rohkaisevaa, mikä lisää oppilaan motivaatiota. Se ohjaa oppilasta myös omien tavoitteiden asettamiseen. Arvioinnin tavoitteena on tukea itsetunnon, itsearvioinnin, vertaisarvioinnin ja oppimaan oppimisen kehittymistä.

Oppilas saa työskentelystään palautetta oppituntien aikana jatkuvasti. Oppitunneilla harjoitellaan myös itsearviointia aluksi opettajan johdolla, mutta omaan aktiivisuuteen kannustaen. Itsearvioinnin ja muun arvioinnin tukena voidaan hyödyntää teknologiaa esimerkiksi videoiden muodossa. Huoltajat saavat tietoa arvioinnista oppitunneille osallistuessaan tai tarvittaessa kirjallisesti. Lukuvuosittain oppilas ja opettaja yhdessä arvioivat, kuinka hyvin taiteen perusopetuksen tavoitteita on saavutettu. Samalla oppilas saa tietoa opintojensa etenemisestä.

Arviointi kohdistuu työskentelyyn ja tavoitellun osaamisen karttumiseen. Arviointi ei kohdistu oppilaan arvoihin, persoonaan tai ominaisuuksiin.

7. OPPILAAKSI OTTAMINEN JA OPPIMÄÄRÄN YKSILÖLLISTÄMINEN

7.1 Oppilaaksi ottaminen

Pirkanmaan musiikkiopiston yleisen oppimäärän opintoihin voi hakea milloin vain. Oppilaspaikat täytetään ilmoittautumisjärjestyksessä sitä mukaa, kun paikkoja vapautuu.

Oppilas voi hyväksilukea muualla hankkimiaan taitoja ja tietoja. Hyväksiluvusta päätetään oppilaan opintojen selvityksen ja osaamisen näytön perusteella. Osaamisen tunnustamisesta päättää rehtori.

7.2 Oppimäärän yksilöllistäminen

Tarvittaessa oppimäärää voidaan yksilöllistää vastaamaan oppilaan edellytyksiä. Tällöin opettaja, oppilas ja huoltaja laativat yhdessä oppilaille henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, jossa oppilaille määritellään yksilöllisiä tavoitteita ja tarvittaessa mukautetaan opintojen sisältöjä ja toteutustapoja. Näiden avulla oppilasta autetaan etenemään opinnoissaan ja saavuttamaan omat tavoitteensa juuri hänelle parhaiten soveltuvalla tavalla. Suunnitelmaa tarkastellaan opintojen edetessä ja sen sisältöä muokataan tarvittaessa. Oppimäärän laajuus on joka tapauksessa 500 tuntia.

8. TODISTUKSEN SISÄLTÖ

Oppilas saa yleisen oppimäärän päättötodistuksen suoritettuaan yhteisiä opintoja 300 tuntia ja valitsemiaan teemaopintoja 200 tuntia.

Päättötodistuksen sisältö:

- Koulutuksen järjestäjän nimi
- Oppilaitoksen nimi
- Taiteenala ja oppimäärän laajuus
- Oppilaan nimi ja henkilötunnus
- Opiskelu-aika vuosina
- Oppilaan suorittamat yleisen oppimäärän yhteiset opinnot (kunkin opintokokonaisuuden nimi ja laajuus)
- Oppilaan suorittamat yleisen oppimäärän teemaopinnot (kunkin opintokokonaisuuden nimi ja laajuus)
- Rehtorin allekirjoitus ja oppilaitoksen leima
- Lainsäädäntö, mihin koulutus perustuu
- Opetusministeriön myöntämän koulutuksen järjestämisluvan päivämäärä tai kunnan päätös opetussuunnitelman hyväksymisestä
- Maininta, että koulutus on toteutettu Opetushallituksen vahvistamien taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden 2017 mukaisesti.